

ION LUCA CARAGIALE ȘI ȚIRGOVIȘTEA. REFERINȚE, RELAȚII, POPASURI

GABRIEL MIHĂESCU

Legat de județul Dimbovița mai întâi prin origine¹, marele dramaturg devine în anii maturității sale artistice un oaspete de marcă al Țirgoviștei.

Din 30 ianuarie 1852 — data nașterii și pînă în anul 1859 și-a petrecut copilăria, anii de preșcolar, în satul natal², care, de la centenar, îi poartă ilustrul nume — așezarea fiind situată pe DN 72, la jumătatea distanței dintre municipiile Ploiești și Țirgoviște. O *expoziție cu caracter memorial* (inaugurată în anul 1968 într-o clădire aflată pe partea dreaptă a drumului național) îi evocă personalitatea în satul de pe Cricovul Dulce, această „Ozana locală”, cum o numea George Călinescu³. Locul nașterii „micului Iencuț” (așa era numit într-o scrisoare de familie) — marcat de o *placă memorială*, dezvelită de Mihail Sadoveanu la centenar, în dreptul imobilului cu nr. 449, situat pe partea dreaptă a drumului județean 710 A (ce se ramifică din DN 72 în centrul satului și conduce la Ghirdoveni, reședința comunei, și mai departe la Moreni) — nu mai păstrează acum decît urmele, aproape șterse de timp, ale casei — proprietate a Mănăstirii Mărgineni, al cărei secretar era Luca Caragiale (refugiat aici după ce sprijinise

revoluția din 1848). Bătrînul Ion N. Paisie, născut în 1880, declara la 12 iunie 1975 că în 1909 a cumpărat terenul viran unde existase casa natală a scriitorului, pe care și-a înălțat propria casă⁴ în anul 1911, iar în 1935 a reinnoit-o. Terenul l-a cumpărat de la primăria comunei⁵, avînd actul de vînzare-cumpărare autentificat de Judecătoria rurală Haimanalele și transcris sub nr. 305 din 15 ianuarie 1910 la grefa Tribunalului Prahova. Cercetările întreprinse în anul 1975 de Muzeul județean Dimbovița au reușit să precizeze planul construcției — fără pridvor și fără beci zidit — în care locuise familia Caragiale pînă prin 1859, clădire⁶ dispărută înainte de anul 1900: un rînd de camere mărginite spre uliță de un cerdac-prispă, iar spre curte de un celarcămară, pardosite cu cărămizi; urmele fundațiilor casei — construită în prima jumătate a secolului trecut — indică o încăpere situată la est, avînd laturile de 4,80 m și o grosime a zidurilor de 0,55 m, o alta spre vest, cu dimensiunile 4,80 × 8,50, mărginită spre uliță de o prispă largă de 1,00 m, latura de vest fiind suprapusă de actualul imobil (sub care mai măsoară cca 5,00 m — după părerea actualului proprietar).

EXPOZIȚIA PERMANENTĂ

Comitetul de organizare și execuție națională

Muzeul Județean
Dâmbovița

Caragiale

COMUNA I.L. CARAGIALE (C. N. 72)

Coperta broșurii de prezentare a expoziției memoriale din satul natal al scriitorului

Ion Luca a fost angajat la Teatrul Național din București ca suflor și copist — timp în care a participat, se pare și ca actor, la câteva turnee estivale ale trupei unchiului său Iorgu, a cărei prezență la Tirgoviște în anii 1867—1868, 1872 și 1884 am găsit-o atestată documentar⁷. Acestea, sub rezerva participării efective, la aceste date, a scriitorului la trupa teatrală itinerantă a lui Iorgu Caragiale.

Mai multe referiri la popasurile tirgoviștene ale marelui scriitor ne dovedesc atenția de care s-a bucurat orașul, cu monumentele sale evocind o trecută istorie glorioasă, dar și cu o protipendadă ce se complăcea în lincezeala mizerului țirg și care nu se putuse debarasa de racilele regimului feudal abolit de curind, în scurta domnie a lui Cuza. „Cu occidentalizarea noastră și cu împrumutul administrațiunei belgiene și franceze, își avu și județul Dâmbovița un prefect, cu frac și joben, în locul ispravnicilor cu ișlic și

antiriu, inspirind, la puțină vreme după înființarea lor, în ceea ce privește obiceiurile moștenite de la ispravnici, pe nemuritorul Caragiale, care își alege eroul „Scrisoarei pierdute” din acest județ istoric”⁸ — aprecia istoricul Virgil Drăghiceanu în anul 1911, punind astfel în circulație versiunea locală a izvoarelor capodoperei caragialiene. Tradiția tirgovișteană — chiar mai mult decit cea din Piatra Neamț, Cîmpulung-Muscel, Pitești, Curtea de Argeș, Ploiești ș.a. — revendica cu emfază „starea civilă” a nemuritoarelor tipuri din *O scrisoare pierdută*. Tirgoviștenii au identificat cuplul Tipătescu-Trahanache cu personalitățile locale V. D. Dimitropol — decanul Baroului de avocați — și Grigore L. Cair (tatăl poetului George Cair), aducînd „mărturie” un baston cu monogramă, păstrat atunci la Răcari, județul Dâmbovița. Periodicul

Placa memorială dezvelită cu prilejul centenarului nașterii scriitorului, în comuna I.L. Caragiale, în dreptul gospodăriei ce se află pe locul vechii case natale a dramaturgului.

„Rămășița teatrală și cinematografică” (II, nr. 43 din 27 septembrie 1942) devenea chiar ecoul părerii, vehiculate în oraș, după care prefectul Tipătescu, Coana Zoțica și Trahanache au existat „real-

Tirgoviștea la sfârșitul secolului al XIX-lea (în stînga, sus, hanul „Europa”)

mente” aici, făcînd „o ultimă încercare de a pune geneza intrigii dramatice din capodopera caragiăliană sub egida documentului uman copiat după cronică scandaloaasă a provinciei”⁹.

Forța lui I. L. Caragiale de tipizare a fost explicată astfel de Al. Vlahuță: „La urma urmei, din moment ce ești sincer, nici nu este de ales, nici nu poți alege între un fel sau altul de a-ți înfățișa lumea în care trăiești. Și Caragiale, în orice atitudine sufletească s-ar afla, e totdeauna sincer. De aceea și sunt așa de vii tipurile lui. Cînd s-a dat la teatru, acum douăzeci și cinci de ani, „O scrisoare pierdută”, mai fiecare preferă să vedea pe el zugrăvit acolo. Firește, era sinteza vieții de provincie, cu notele ei de ridicul, aceleași pretutindeni. Același «Trahanache», același «Ghițăș-aceeași «Coana Zoă», la Turnu-Severin ca și la Dorohoi. Cine nu-i știe? Lumea lui Caragiale. Eterna, profund adevărată lume a lui Caragiale!”¹⁰. Aceași idee, în alte forme, despre tipizarea genială a lui Caragiale în *O scrisoare pierdută* o găsim în amintirile lui Barbu Delavrancea, Cella Delavrancea, Ibrăileanu, Slavici¹¹ ș.a.

Dacă, în ciuda unor păreri divergente, „capitala unui județ de munte, în zilele noastre” — oraș frământat de contradicții politice, scandaluri provocate de infidelități conjugale și afaceri oneroase — i-ar fi putut inspira lui Caragiale atmosfera din *O scrisoare pierdută*, este firesc ca și interpretarea personajelor să fi ținut seamă de modelele vii dintr-un atare mediu provincial. Întru aceasta se detașează prietenul scriitorului, Ion-Iancu Brezeanu, actorul care a realizat ca nimeni altul și rolul Cetățeanului turmentat — pentru care a fost elogiât de însuși Caragiale în articolul *Ion Brezeanu*¹², apărut în „Literatura și arta română” (25 decembrie 1898, p. 73—82) și în „Calendarul Moftului român” (1901, p. 93 sq), portretele sale decorînd locuințele scriitorului chiar și la Berlin, alături de tablourile pictorului de sorginte dîmbovițeană (din Văcăreștii de Răstoacă — Pitaru) Nicolae Grigorescu¹³. Brezeanu mărturisea în 1939: „Pe Cetățeanul turmentat l-am întîlnit la Tirgoviște” — în persoana hangului Marinică Ivănescu proprietarul hotelului „Europa”, unde erau găzduiți actorii — „un tip care, îmbrăcat fistichiu, gambetă în mijlocul caniculei, înfășoară strada pe baston/... [Pilorescu-i dulce m-a intrigat, interesîndu-mă pe loc cine e], pentru a întregi caracterele personajului caragialesc. În spectacolul prezentat în toamna anului 1898 în grădina „Curcubeu” (proprietatea aceluiași Marin Ivănescu, inaugurată la 21 mai 1890), actorul a apărut cu fizionomia, ticurile, expresiile și costumația proaspătului partener de chefuri de la Hapul Galben și de la via Smarei Gârbea-Gheorghiu (în casele căreia era găzduit uneori și Caragiale). La încheierea aceluși turneu tirgoviștean, Brezeanu afirma cu teame: „I-am luat cu mine tipul, el rămînînd mai departe patron la «Europa»”¹⁴.

Scriitorul Ion Al. Brătescu-Voinești observă la rîndu-i, într-un roman scris înaintea primului război mondial¹⁵, similitudinile dintre farsa alegerilor din vremea sa la Tirgoviște și cea satirizată în capodopera caragiăliană: „Pe de altă parte încercasem să gonesc din minte asprele

Actorul Ion Brezeanu în rolul Cetățeanului
turmentat

lui judecăți asupra oamenilor politici și totuși, în serile ce au urmat întâlnirilor noastre, asistând la operația poantajului, care se deosebea prea puțin de aceea din „Scrisoarea pierdută”, simțeam că îmi scădea entuziasmul cu care primisem propunerea candidaturii mele. Da, întocmai ca în „Scrisoarea pierdută”, la citirea numelui unui alegător, fiecare arăta legăturile de interes ce-l legau de partidul nostru și mijloacele de constrângere ce puteam exercita asupra lui”.

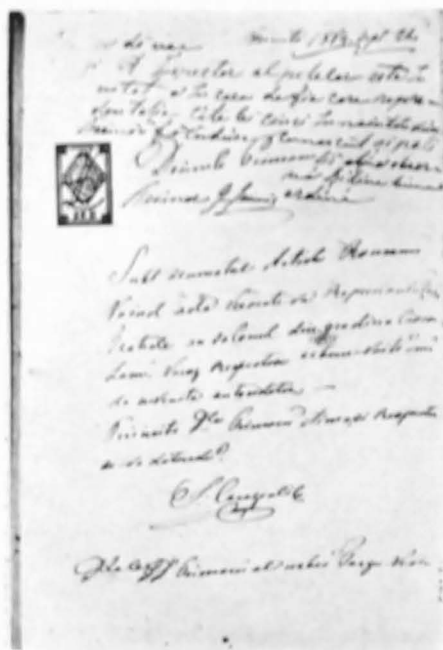
Polemicele lui Caragiale cu frații Bacalbașa aduc în atenția publică atât bănuiala implicării dramaturgului în procesul de calomnie intentat de Olimpia Dimitriu, proprietara unui pension din Tîrgoviște, lui Anton Bacalbașa („Moș Teacă”, nr. 40, 1895), cât și un incident la care a participat Ion Ghica la moșia sa din Ghergani—Dîmbovița, povestit de Constantin Bacalbașa, cu aluzie directă

la Caragiale („Adevărul”, 31 octombrie 1896)¹⁶

Cea mai comprehensivă lucrare a scriitorului cu privire la Tîrgoviște este desigur savurosul pamflet¹⁷ publicat în ziarul „Universul” (5 mai 1900), la rubrica *Notițe critice* — susținută de el. Caragiale incrimina, pe de o parte, suficiența primarului¹⁸, care ceruse aprobarea demolării monumentului ruinat¹⁹ și, totodată, admisesse începerea dărîmării edificului, iar pe de altă parte, critica încetineala birocratică cu care acționase Comisiunea monumentelor istorice. El se dovedea încă o dată un cărturar avizat și un patriot atașat valorilor cultural-istorice din „vechea capitală a lui Matei Băsarab”, alături de arhitectul Nicolae Gabriellescu²⁰ — prietenul său încă din anii 1881 — 1882 — și de arheologul Grigore G. Tocilescu — directorul Muzeului național de antichități — care au luat atitudine în raportul către Ministerul Instrucțiunii Publice și, respectiv, în comunicarea de la Academia Română²¹.

O cunoscută vizită a lui Caragiale la Tîrgoviște, cu ocazia unei întruniri electorale, însoțindu-i pe Take Ionescu și Mihalache Dragomirescu a avut loc în grădina „Iorgu Lăzărescu” la 25 mai/7 iunie 1908, cînd l-a întîlnit și pe scriitorul I. Al. Brătescu-Voinești, căruia i-a trimis o scrisoare loco, intitulată „Jubite maestre” (dar care nu s-a păstrat)²². Două scrisori ale lui Caragiale către Paul Zarifopol, expediate din Sinaia la 5 și 9 iunie, 1908, se referă la acest popas tîrgoviștean²³.

Cea din urmă prezență a scriitorului în oraș este semnalată de necrologul publicat de Ioan Popescu-Cernea, care își amintește că a avut loc în anul 1908, probabil în intervalul 28 octombrie — 31 noiembrie²⁴, o întrunire politică la vila „Mierea” din pădurea Prișeaca, loc denumit „colț de vrajă” de poetul George Căir, fiul adoptiv al lui V.D. Dimitropol, proprietarul conacului²⁵. Caragiale admira cu acel prilej nu numai natura generoasă din jur, ci și portul țărănilor de aici, cu care a încins o horă, plăcerea sa de a juca fiindu-ne cunoscută și din mărturiile lui C. Rădulescu Motru²⁶.

Cererea lui Iorgu Caragiale pentru a i se aproba să pezințe spectacole în Tirgoviste (22 septembrie 1884)

Datele referitoare la aceste ultime vizite la Tirgoviste vin să reconfirme amintirile lui D.D. Pătrășcanu despre discuția lui Caragiale cu C. Stere, cu privire la faptul că marele scriitor a consimțit să candideze pentru un scaun țakist în parlament, dorință contestată și de Ș. Cioculescu, deși același deziderat al activității politice a lui Caragiale îl găsim și în alte lucrări memorialistice²⁷.

Tirgoviștea este menționată în opera caragialeană mai întâi într-o anecdotă — a cărei acțiune este localizată în oraș — publicată la rubrica *Gogoși*²⁸ a revistei sale umoristice „Claponul” (nr. 4, 1877, p.8). La puțină vreme după aceea, specificul românesc al vechii capitale este subliniat în articolul său *Cercetare critică asupra teatrului românesc, II. Literatura în teatrul nostru* [2], apărut în „România liberă” din 17 ianuarie 1878: „*Inchipu-iască-și cineva, români, localnici din București, Buzău ori Tirgoviste, cu apucături de — de Sport, de High-life, de Skating-*

Ring, de Bursă, De Cartier Latin ori de Cafii Tortoni și altele”²⁹. Toponimul revine mai târziu în articolul *Apariția noastră*³⁰, din primul număr (24 ianuarie 1893) al revistei umoristice „Moftul român”, scoasă împreună cu Anton Bacalbașa.

Semnulate de Ion Ghica în scrisoarea binecunoscută din 22 octombrie 1882 — și având acolo și conotație blasfemică — și apoi de D.P. Condurățeanu, cercetător din localitate³¹, calitățile „retorice” ale tirgovistenilor sînt remarcate și de Caragiale. Expresia o aflăm de fapt prima oară în articolul *Ce este „Centrul”*³², apărut în „Timpul” din 14 noiembrie 1879: „*În zadar fișă dreptatea în bietul om, geaba tot arată el răbojul și face socoteală lămurită și dreaptă în frica lui Dumnezeu: avocatul îl ia la zor cu gură de Tirgoviste, și bietul Mușat, dacă vede și vede, ca să scape de tlcitura ceea de moară stricată, încheie cearta ca: « Poate, domnule avocat, o fi și cum zici dimneala »*. Despre acest articol s-a susținut pînă de curînd: „nu poate încăpea nici o îndoială că aparține lui Caragiale”³³. Similar, într-ună din *Formulele topografice*, apărută în *Cronica* lui Caragiale din gazeta junimistă „Constituționalul” (I, nr. 31 din 22 iulie/3 august 1889), găsim locuțiunea: „Nu te încumeta la discuție cu un avocat limbut, că te biruie cu *gură de Tirgoviste*”³⁴. Sintagma este folosită cert de scriitor (în intervalul 26 iunie 1888 — 5 mai 1898, cînd era director general al Teatrului Național din București) și la pregătirea — împreună cu gazetarul Archibald (Gh. Rădulescu) — a farsei jucate actriței Frosa Sarandy: „*O să se îndrăcescă « șafa » și o să ne tragă o gură de Tirgoviste [...], că e delicioasă cînd o apucă năbădăile*”³⁵. Atestarea faptului că prozatorul nu privea malițios acest talent „oratoric” o face o altă însemnare în editorialul *Cronică* [1] — purtînd de astă dată semnătura lui Caragiale — din „Pagini literare” (3 octombrie 1899): „*Noi, românii, de exemplu, suntem o națiune plină de excdente calități. Cei din Ardeal muncesc bine; cei de pe Olă negustoresc bine; cei de pe Siret și Prut fac politică bine; cei din sudul Ialomiței, de pe la Tirgoviste, vorbesc bine — gură vestită! —*

Frontispiciul gazetei tirgoviștene „Gura Tirgoviștei”

cei de pe Ialomîța de jos călăresc minunat: e greu să-i ajungi — au și loc larg de alergătură. Fiecare regiune are deosebită aplecare; și după loc, deosebite apucături s-au dezvoltat. În genere, românii sunt bravi și sobri, răbdători și cuminiți; pricep ușor; sunt spirituali și vorbesc o limbă foarte colorată și elegantă”³⁶. Însușindu-și aceste sensuri, un hebdomadar local din perioada iunie 1928 — august 1934, avînd pe frontispiciu și o alegorie legată de *O scrisoare pierdută*, se numea simbolic „Gura Tirgoviștei”.

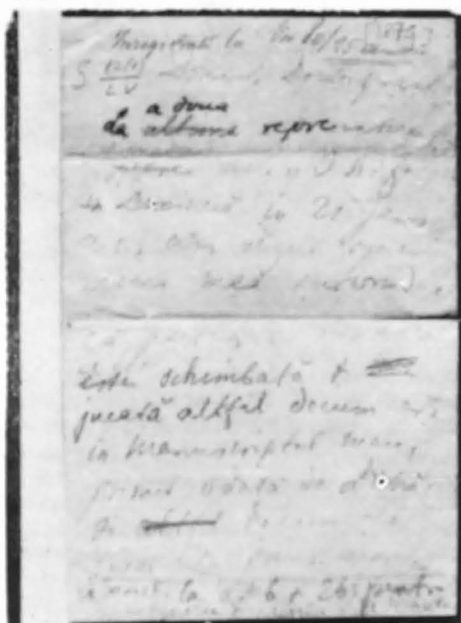
Toponimul Găești (oraș în județul Dimbovița) apate în parodia *Ultime gogoși calde* (*Serviciul telegrafic particular*), din „Claponul” (nr. 2, 1877), cum și în locuțiunea „tutunul de Găești” grupată de scriitorul-filolog (așa l-a numit Șerban Cioculescu) între „proveniențele populare reputeate” din rubrica de varietăți literare și lingvistice *Cronica*, tipărită în numărul citat mai sus din „Constituționalul”³⁷.

La 1/14 august 1907, Caragiale expedia de la Berlin o scrisoare de îmbăbătare lui Mihail Dragomirescu, aflat la Pucioasa, stațiune balneară dimbovițeană pe care o vizitase și dramaturgul, cum aflăm din articolul său *Instrucția poporului*³⁸, apărut în „Voința națională” (19 iunie 1885).

Alte localități din județul Dimbovița: Ghergani, Conțești, Titu și Mătăsaru (cu stații de cale ferată pe magistrala București — Pitești, dată în circulație la 31 august 1872) sînt amintite în schița *C.F.R.*³⁹ — una din „comediile în miniatură”, tipărită în „Universul” din 26

noiembrie 1899. Unul din principalii editori ai operei caragiאלene a subliniat, în contextul cunoscutei griji pentru documentarea completă — caracteristică lui Caragiale — exactitatea enumerării stațiilor de cale ferată în schițele *C.F.R.* și *Intîrire*⁴⁰.

În aceeași grupă ar putea fi clasate și toponimele Poenița (sat al comunei Poiana — Dimbovița) și Sălcuța (localitate componentă a actualului oraș Titu, unde era conacul boierilor Flortescu — castelul Viorepi), menționate în momentul *La conac*⁴¹, publicat în „Gazeta săteanului” (5 martie 1900, p. 39), cu

Pagină autografă dintr-o scrisoare a lui I. I. Caragiale către prietenul său tirgoviștean I. Al. Brătescu-Voinesti (1904)

condiția ca scriitorul să fi localizat povestirea în aceste așezări ale județului Dimbovița și nu în Vrancea, celălalt județ în care aceste toponime mai apar împreună.

În schița *Tren de plăcere* („Universul” din 4 și 11 august 1900), Caragiale sugerează traversarea Bucegilor din Valea Prahovei în Valea Ialomitei⁴², pentru ca într-o altă schiță, *Nouăzeci și nouă*,

Vila „Mierca” din pădurea Priseaca, vizitată de scriitor

improvizată oral — cum proceda adesea — într-un cerc de prieteni (Gherea și dr. Alceu Urăchia), acțiunea să se petreacă la schitul de la Cheile și Peștera Ialomitei⁴³.

Un capitol însemnat al personalității lui Caragiale este bogata sa activitate de îndrumător al tinerilor condeieri⁴⁴. Între aceștia s-a aflat și țirgovișteanul Ion Al. Brătescu-Voinești. Încă din ultimul deceniu al secolului trecut (din context, credem că evenimentul s-a petrecut în 1896, când Brătescu-Voinești era magistrat la Țirgoviște), Caragiale a contribuit hotărâtor la afirmarea tânărului nuvelist, care îl vizita, citindu-i manuscrisurile, lăudate de mentorul său⁴⁵. S-a păstrat o parte din corespondența purtată de aceștia, cum este scrisoarea din Berlin⁴⁶, datată 4 octombrie 1904. După câțiva ani, într-o epistolă elogioasă din 10 decembrie 1909, Brătescu-Voinești îi relatează autorului încântarea cu care a citit povestirea *Kir Ianulea* atît prefecturii dîmbovițean C. D. Dimitriu, cît și călătorilor din trenul cu care se deplasa de la Țirgoviște la Ghergani⁴⁷. Așa cum declara într-un interviu acordat lui Felix Aderca, Brătescu-Voinești a compus prin 1910 — venînd de la Țirgoviște în vizită la Vlahuță — schița de vînațoare *Bietul Tric*, chiar în prezența și la insistențele lui Caragiale, acesta făgăduindu-i publicarea în gazeta ardeleană „Românul”.

Puțin mai tîrziu făcînd, în aceeași companie, prima lectură a schiței *Un regiment de artilerie* (publicată întîia oară în nr. 1 din ianuarie 1911 al „Vieții românești”), nuvelistul țirgoviștean a primit din partea lui Caragiale niște aprecieri mucalite, prezentate prin antiteză, în stilul său specific⁴⁸. Discuții îndelungi între Caragiale și Brătescu-Voinești aveau loc în casa lui Vlahuță din Palatul funcționarilor, atunci cînd marele dramaturg venise în țară în 1911, și ele sînt consemnate într-un caiet inedit de însemnări al gazdei⁴⁹. Aceasta este ultima știre despre legăturile țirgoviștene ale lui Caragiale.

NOTE

¹ S-a susținut că scriitorul, în amintirea obșrișii sale, semna unele epistole cu pseudonimele „Un mîrginean” sau „Mîrgineanu”, ambele inspirate de toponimul Mîrgineni, vechiul apelativ al satului natal (cf. N.I. Simache, *Caragiale și Ploiești*, Muzeul regional de istorie, Ploiești, f.a., p. 11; N.I. Simache și V. Munteanu, *Caragiale și Ploiești*, „Flamura Prahovei,” Ploiești, 27 mai 1962, p. 2). Atît Muzeul I.L. Caragiale din Ploiești (sursă directă de inspirație a celor două materiale), cît și edițiile de opere nu conțin nici o astfel de scrisoare. Presupunerea pseudonim al lui Caragiale nu apare nici în lucrarea sa *Repertoriu de nume proprii (Opere Tomul II. Nuvele și schițe*, ediție îngrijită de Paul Zarifopol Ed. Cultura Națională, București, 1931, p. 370—383) — unde găsim mai apropiate ca loc doar antroponimele „Ghirdoveanu” și „Măgureanu” — și nu este reținut nici de Mihail Strajne, *Dicționar de pseudonime, alonime, anagrame, asironime, criptonime ale scriitorilor și publiciștilor*

români, Ed. Minerva, București, 1973, p. 124—125. Autorii redau eronat și titlu editoriaului nesemnat (*Linia ferată Ploiești-Predeal*) apărut în „*Timpu*” din 31 august 1879, după ce — la 10 iunie acel an — fusese dat în exploatare și segmentul Sinaia-Predeal (*Opere, tomul V. Articole politice și cronici dramatice*, ed. îngrijită de Șerban Cioculescu, F.R.L.A., București, 1938, p. 385—386) prin: „Linia ferată Ploiești-Tirgoviste”! Primul proiect al acestei căi de comunicație a fost făcut abia în anul 1900, iar construirea sa a început în 1929 și s-a încheiat în 1946.

² În locul numelui Mărginenii Mănăstirii, s-a oficializat cel de Haimanale, în prima jumătate a secolului trecut, cînd satul aparținea tot județului Dimbovița (v. George I. Negulescu, *Hirotoniile adăruite în eparhia Mitropoliei Ungrovlahiei în vremea mitropolitului Grigorie Dascalul* (1823—1834) București, 1934, p. 22, nr. 40/17 iunie 1987; Constantin C. Giurescu, *Principalele române la începutul secolului XIX. Constatări geografice, economice și statistice pe temelii Hărții ruse din 1835*, Ed. Științifică, București, 1957, p. 134, 223. Comuna ține din nou de reședința administrativă zonală de la Tirgoviste începînd din 1950 (raionul Tirgoviste) și în continuare din 1968 (județul Dimbovița). V. discuția în studiul nostru *Reconsiderări asupra istoricului bibliotecilor umaniste țirgovistene* prezentat la cea de-a V-a Conferință pe țară „Valori bibliofile din patrimoniul cultural național. Cercetare și valorificare”, Tirgoviste 20—22 mai 1983.

³ G. Călinescu, *La Mărgineni*, „*Contemporanul*”, nr. 22 (816), 1 iunie 1962, p. 1, de unde cităm: „*Credem că este undeva pe lângă Ploiești, însă comuna se află la jumătate drum între acest oraș și Tirgoviste, în regiunea deluroasă subalpină, nu departe de Moreni* [...] Casa e pe un loc dinșos [...] N-a rămas decît temelia (dacă acolo a fost într-adevăr) din piatră de albă, dar perimetrul ei este foarte mic. Trebuie să fi avut pridvor cu stîlpi de lemn peste socul de belovani sau o scară exterioară [...] Cu greu aș diviza această suprafață în camera [...] Un toi suplu, înalt de vreo cincisprezece metri, se repede tinerțește spre cer cu trei și din unul și trei brațe. Ar fi fost pe vremea copilăriei lui Caragiale.” Alte detalii la același istoric literar în nr. următor al revistei, din 8 iunie 1962, p. 2 *Omul și opera*.

⁴ Fotografia publicată în albumul *I.L. Caragiale. Omul și opera în imagini*, E.S.P.L.A., București, 1953, nu reprezintă decît casa natală a scriitorului, ci noul imobil.

⁵ Proprietară a terenului probabil încă din 1863, cînd au fost secularizate averile mănăstirești.

⁶ În perspectiva unei reconstituirii a casei natale, *exposiția memorială* nefind situată pe locul acesteia, dăm cele câteva amănunte cuprinse în raportul județean Dimbovița (nr. 411 din 13 iunie 1975). Această, intrucît în urma unei anchete întreprinse în deceniul al treilea de arh. Al. Zagorîț nu se putuse stabili decît că la poalele mănăstirii se află o biserică și, la o sută de pași de-a lungul zidurilor, o ridicătură de teren pe mîna dreaptă, la capătul dîmbului, ar indica locul casei (cf. Șerban Cioculescu *Viața lui I.L. Caragiale. Caragialiana*, Ed. Eminescu, București, 1977, p. 19).

⁷ B.A.R.S.R., ms. 2696; Arh. St. Dimbovița, Primăria Tirgoviste, dos. nr. 50/60/1872, I, 2, 3, 8 (intervalul 12 aprilie — 10 mai); dos. nr. 62/15/1884 f. 16 (după 22 septembrie); E. Fruchter, G. Mihăescu, *Eminescu și Tirgoviste*, „*Valachia*”, vol. 12—13, Tirgoviste, 1980—1981, p. 343—344.

⁸ Virgiliu N. Drăghiceanu, *Monumentele noastre istorice*, Almanahul „*Dimboviței*”, Valea Lungă-Dimbovița, 1912, p. 29.

⁹ I.L. Caragiale, *Opere* (ed. critică de Al. Rosetti, Șerban Cioculescu și Liviu Călin, cu o introducere de S. Iosifescu), I. *Teatru*, E.S.P.L.A., București, 1959, p. XX și 585; Ș. Cioculescu, *Viața lui I.L. Caragiale. Caragialiana*, 1977, p. 446; cf. și Radu Gioglovan, *Identificări țirgovistene în nuzela „Până Trănea Sfîntul” de Ion Al. Brătescu-Voinești*, „*Acta Valachia*”, 3, Tirgoviste, 1972, p. 351; Ion Vasiliu, *Tirgoviste*, Ed. Meridiane, 1969, pass. (acesta confundînd însă pe cei doi Cair).

¹⁰ Al. Vlahuță, *Caragiale*, în „*Universul*”, XXVIII, nr. 301, 3 noiembrie 1910, apoi în vol. *La gura sobei*, ed. Albert Baer, București, 1911, și ca necrolog în „*Luceafărul*” nr. 26 din 24 iunie 1912, p. 465—466. Demonstrația este reluată de Șerban Cioculescu într-o conferință la temă, intitulată *De unde sînt personajele lui Caragiale?* ținută la Tirgoviste în 1935 (cf. Victor C. Brînduș, *Figuri de cărturari și artiști în Tirgoviste*, 1982, Tirgoviste, p. 105). Respingînd literatura cu „cheie”, Caragiale însuși declarase, așa cum își amintea Dimitrie Hoge, autorul unei monografii a orașului Piatra Neamț: „Se poate foarte bine ca *O scrisoare pierdută* să fie icoana fidelă a moravurilor din Piatra-Neamț, ca și a oricărui oraș din provincie, dar nu s-a inspirat și mai ales nu a vizat anumite persoane de aici; căci, în materie de artă, plămînuirea personajelor este o creație lăsată exclusiv inspirației și talentului autorului, care le poate găsi în orice mediu studiat și văzut prin prisma personalității autorului, destul numai ca ele să aibă viață și să reprezinte realitatea” (apud Silviu Iosifescu, *Dimensiuni caragialiene*, Ed. Eminescu, București, 1972, p. 219).

¹¹ *Amintiri despre Caragiale*, Antologie și prefață de Șt. Cazimir, Ed. Minerva, București, 1972, p. 57, 61, 101, 172, 175; alți autori despre aceeași tipizare în: *Studii despre opera lui I.L. Caragiale*, ed. îngrijită, prefață și bibliografie de Ion Roman, Ed. Albatros, București, 1976, p. 2—88.

¹² I.L. Caragiale, *Opere, tomul III*. Reminiscențe și notițe critice, ed. îngrijită de P. Zarifopol, Cultura Națională, Buc., 1932, p. 186-193; idem, *Scrisori și acte*, E.P.L., București, 1963, p. X.

¹³ Horia Petra-Petrescu, *Ion Luca Caragiale intim*; Cella Delavrancea, *Cîteva amintiri despre Caragiale* (apud „*Amintiri despre Caragiale*”, vol. cit., p. 59, 146).

¹⁴ *Iancu Brezeanu, Amintiri... Vinurile mele pitocoite de Gaby Michailescu*, Ed. Universul, București, 1939, p. 95—99; Gaby Michailescu, *Iancu Brezeanu. O mie de ani într-o birjă*, Ed. Meridiane, București, 1984, p. 52—54, 152, 165; Hotelul lui Marin Ivănescu, preluat de la Luxandra Brătescu (bunica scriitorului I. Al. Brătescu-Voinești), se afla în mahalaua Stelea, vizavi de Hanul Galben, situat pe strada Stelea Veche (Arh. St.

Dimbovița, Judecătoria Tîrgoviște, dos. nr. 15/1878, f. 88 v. Dragostea — marele actor — societară de onoare al Teatrului Național din București — pentru dramaturgia lui Caragiale a fost statornică, în cadrul turneului întreprins cu ocazia jubileului său de 50 de ani de carieră artistică, punându-i-se la dispoziție în mod gratuit Sala de arme din Tîrgoviște, unde a jucat la 14 aprilie 1938 piesele *Năpasta* și *Contu Leonida față cu reacțiunea* (Arh. St. Dimbovița, Prefectura Dimbovița, dos. nr. 370/1938, f. 585 și tot în *Năpasta* (în rolul Ion Nebunul rămîind de asemenea nelătecut; va juca în același oraș în 1939, dînd și autografe pe cîrtea sa memorialistică (cf. Mircea Georgescu, *Din istoricul teatrului*, 3, „Uzina și Ogorul”, Tîrgoviște, nr. 762 din 21 mai 1964, p. 4).

¹⁸ Ion Al. Brătescu-Voinești, *Mache Dumbăreanu* (caiet manuscris reconstituit de autor), cf., „Scripta Valachica”, 4, Tîrgoviște, 1972, p. 344—345. Caietul este rodul strădănilor de a reconstitui romanul său filosofic — pierdut în timpul retragerii în Moldova — promisiune făcută lui F. Aderca (*De vorbă cu d. Brătescu-Voinești*, „Mișcarea literară”, II, nr. 9, 1925, p. 2). Numele unor politicieni tîrgovișteni: Ionescu, Protopopescu, folosite în roman, se regăsesc în documentele emise de autoritățile locale în a doua jumătate a secolului al XIX-lea ca de altfel și antroponime din operele lui Caragiale. Un alt scriitor tîrgoviștean din acea epocă George Cair (1876—1924) — care semna cu anagrama Jorj de Riac în revista lui Caragiale, „Moftul român” — descrie asemănător viața politică locală. (*O secolă*, „Flacăra”, nr. 42, 1915).

¹⁹ I. L. Caragiale, *Opere* (ediție critică de Al. Rosetti, Serban Cioculescu, Liviu Călin, cu o introducere de Silviu Iosifescu), *Publicistică*, 2.P.2., București, 1965, p. 579—580; idem, *Opere*, 1, 1959, p. XXXVII—XXXVIII.

²⁰ Idem, *Dărîmarea bisericii Vârzaru* (*Opere, tomul IV. Notițe critice, literatură și versuri*, ed. îngrijită de Ș. Cioculescu, F.R.L.A., București 1938, p. 85—89, 444) — unde se fac referiri și la alte două edificii tîrgoviștene din epoca lui Matei Basarab: Stelea și Sf. Împărați. Dialogul cu G. Ionescu-Gion este imaginar, acesta fiind adesea cal de băvie al ironiilor lui Caragiale, ca în schița *Urgent*, în versurile dedicate *Amicului meu Gion*, în conferința *Literatură și artele române în secolul XX* (cf. S. Iosifescu, *Dimensiuni caragialiene*, p. 126—127).

²¹ Grigore L. Cair a funcționat ca primar al orașului Tîrgoviște în intervalul 20 mai 1899—23 februarie 1901 (Arh. St. Dimbovița, Primăria Tîrgoviște, dos. nr. 4, 1915, f. 35—36; Muzeul județean Dimbovița, colecția Documente istorice inv. nr. 785/34820 din 11 noiembrie 1899 și 787/34822 din 30 septembrie 1899; Mircea Alexandrescu *Primarii orașului Tîrgoviște în perioada 1870—1901*, „Valachica — studii și cercetări de istorie”, 10—11, Tîrgoviște, 1978—1979, p. 329).

²² Probabil la marele cutremur din 1838. Tîmpla a fost montată apoi la cîtorva de lemn din satul Dragodăna-Dimbovița, clădită din zid în 1843—1844 (cf. Anibal Grigore Gh., *Despre unele biserici tîrgoviștene și o biserică din lemn dim-*

bovițeană, „G.B.”, anul XXIII, nr. 5—6, mai-junie 1964, p. 580). Cea dintîi propunere de demolare datează de la mijlocul secolului al XIX-lea. Imaginile păstrate din acea vreme ne-o arată în ruină: desenul lui Carol Isler din 1860, cînd l-a însoțit pe D. Pappasoglu în „excursiunea” sa arheologică (B.A.R.S.R., Stampe, AD I — Isler, C. 10, *Album de schițe*) și fotografia lui C.P. de Szentmári din 1867 (B.A.R.S.R., Stampe, AF V — Szentmári C.P., inv. 317 — *România Album*, București, inv. 82238 — *Biserica Vârzaru* din Tîrgoviște). În raportul lui D. Pappasoglu către domnitorul Cuza era prezentată ca „ruinată de tot” (*Inscripțiile și pomenirile din proscomidii a doamnelor și domnilor fondatori de pe la monastirile din Țara Românească*, 1859—1860, Arh. St. București, ms. 729, f. 106 v, n. 27). Tot astfel au văzut-o; C. Alexandrescu a în 1878 (*Tîrgoviștea*, în „Voca Dimboviței”, Tîrgoviște, 10 noiembrie 1878); D. P. Conduțăpanu în 1887 (*Geografia descriptivă, fizică, politică și economică a județului Dimbovița*, Ed. Gr. Tomescu, Tîrgoviște, ed. I, 1887, p. 19) și pictorul Ștefan Vasilescu în pinza din anul 1887 (colecția de art. plastică a Muzeului județean Dimbovița, inv. nr. 21/6147). Edificiul a fost înregistrat ca monument în 1893 (Arh. St. Dimbovița, Primăria Tîrgoviște, dos. nr. 36/1893 f. 25—30), iar demolarea începută în 1899 (Arh. St. Dimbovița, Primăria Tîrgoviște, dos. nr. 146/1899, f. 2) — a încheiat în 1904.

²³ Despre activitatea sa, ca membru al Comisiunii Monumentelor Istorice, între decembrie 1898 și 1911, și concepția acestuia asupra conservării și restaurării monumentelor — și în mod expres ale celor de la Tîrgoviște — a se vedea: N. Gabrielescu, *Biserica Sf. Nicolae-Domnuză din Iași*, „Cercetări literare”, 20, nr. 11, 1 februarie 1887, p. 968—976; idem, *Ruina Sîncicavă din Curtea de Argeș*, *Studiu arheologic*, București, 1888; idem, *Privire generală asupra monumentelor naționale și mijlocul de a împiedica distrugerea lor* Iași, 1889, *Restaurarea monumentelor istorice 1865—1890. Acte și rapoarte oficiale*, București 1890; N. Gabrielescu, *Memoriu pentru luminarea publicului în afacerea restaurării de monumente istorice*, Iași, 1890; idem *Restaurarea monumentelor istorice*, *Răspuns la raportul dl. Revól, datat din Sinaia de la 20 iunie 1890*, Iași, 1890; Arh. St. București, Ministerul Instrucțiunii Publice și al Cultelor, dos. nr. 197 b 1900, fila 187 (informație de la Cleopatra Ionescu); Petre Gârboviceanu, *Anuarul Casei Bisericii*, București, 1905, p. CXVII; *Raport general cu privire la lucrările C.M.I. în București, 1881—82*, Ministerul Instrucțiunii Publice și al Cultelor, 2 vol., 1907, „Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice 1908; N. Gabrielescu, *Biserica Stelea din Tîrgoviște din punct de vedere arhitectonic și artistic*, „B.C.M.I.”, I, nr. 2 aprilie-iunie, 1908, p. 39—41, 79—86; P. Gârboviceanu, *Anuar 1900*, Administrațiunea Casei Bisericii, București, 1909, p. 6; Alex. Lăpăduț, *Scuță privire asupra cestiunii conservării și restaurării monumentelor istorice în România*, Ed. Carol Gold, București, 1911, p. 11, 17, 21, 24; Virgiliu Drăghiceanu, *Casa Cantacuzinilor din Măgureni*, B.C.M.I., XVII, 1924 (Extras, Craiova) p. 12—45; I.L. Caragiale,

Opere, 2. Momente, schițe, notițe critice, E.S.P.L.A., București, 1960, p. 647; Ș. Cioculescu, *Viața lui I. L. Caragiale. Caragialiana*, 1977, p. 53, 97–102, 183–185, 261, 272–273; Grigore Ionescu, *André Leconte du Noy și restaurarea monumentelor istorice din România (II)*, „Revista Muzeelor și Monumentelor – Monumente Istoric și de Artă” anul XLVII, nr. 2, 1978, p. 36 sq.; Ioan Opris, *Ocrotirea patrimoniului național. Tradiții, destin, valoare*, Ed. Meridiane, 1986, p. 37, 103, 105, 106.

²¹ Vizita acestuia la Tirgoviște, în vederea întocmirii referatului, s-a desfășurat la 29 mai 1901 (G. Tocilescu, *Inscripțiuni bisericești*, II, ms. 5143 B.A.R.S.R., p. 253). O referire la astfel de demolări abuzive face în 1911 și Alex. Lepădatu, secretarul Comisunii Monumentelor Istorice: „Autoritățile comunale și episcopii bisericești, cu de la sine putere se apucă de renovat și – vorba vine – de restaurat, alterând și nimicind caracterul vechi al multor însemnate biserici și mănăstiri sau – unde socotită că nu mai e nimic de făcut – dărâmat pur și simplu, ca la Râmniul Sărat, la Cîmpulung, la Tirgoviște, la Iași și chiar la București” (op. cit., p. 16–17). Confirmarea criticărilor de către localnici a aceluiași abuz este următoarea: „Biserica Vârzarul, azi dărâmată din inconștiența Primăriei Tirgoviște de acum vreo 16 ani!... datarea din această epocă de înflorire a Tirgoviștei, sub gloriosul voicod [Matei Basarab]” (Virgiliu N. Drăghiceanu, *Monumentele noastre istorice*; p. 52).

²² V. ultimul număr apărut în comuna Valea Lungă al gazetei „Dimbovița” (anul II, nr. 1 iunie 1912), Autorul, Ion Popescu-Cerneș, a fost redactorul cunoscutului „Almanah al Țimboviței” pe anul 1912 și al gazetelor din Valea Lungă: „Voinea Dimboviței” (1911) și „Răsăritul” (1913).

²³ I. L. Caragiale, *Opere, tomul VII. Corespondență*, ed. îngrijită de Șerban Cioculescu, F.R.L.A. București, 1942, p. 102.

²⁴ Cf. Constantin Manolescu, *I. L. Caragiale în lumina unor amintiri puțin cunoscute*, „Scripta Valachica”, 4, Tirgoviște, 1972, p. 340, 342.

²⁵ Poezia din care cităm a fost publicată în „Flacăra”, nr. 41 din 1916, și apoi în vol. *Amurg*, București, 1921: „Dintre vîrfuri de brădet/ Se ridică oia „Mierca”/ Și în jurul ei tăcerea”...

²⁶ *Amintiri despre Caragiale*, p. 156; descrierea de către Rădulescu-Motru a dansului popular seamănă foarte bine cu cea făcută chiar de Caragiale (Al. Vlașuță, *Cultura amintirilor* în vol., „La gura sobei”, op. cit.).

²⁷ M. Sevastos, *Luca I. Caragiale și Dimitrie, Gusti*, în vol. „Amintiri despre Caragiale”, p. 45 97, 100, 163.

²⁸ I. L. Caragiale, *Opere, tomul IV*, 1938, p. 304. ²⁹ Idem, *Opere, tomul V*, 1938, p. 254; idem, *Opere*, 4, 1965, p. 137.

³⁰ Idem, *Opere, tomul III*, 1932, p. 200–201.

³¹ Ion Ghica, *Dascăli greci și dascăli români*, în vol. „Scrisori către V. Alecsandri”, Ed. Leon Alcalay, București, 1905, p. 242; Dimitrie P. Condrăreanu, op. cit., p. 25; v. și discuția expresiei la E. Fruchter și G. Mihăescu, *Interpretări noi asupra originii și răspândirii internaționale a toponimului Tirgoviște*, în „Actele Simpozionului 1976

de raporturi culturale, literare și lingvistice româno-îngosulave”, Universitatea din București, 1979, p. 167.

³² I. L. Caragiale, *Opere, tomul V*, 1938, p. 41.

³³ Considerarea drept nelindioleinică a apartenenței articolului la opera scrisă de Caragiale (op. cit., p. XIX) a fost contestată nu demult de D. Vatamaniuc, care îl include printre lucrările publicistice și epistolare „caragialene” ale lui Eminescu (cf. „Integrala Eminescu” și problema paternității, „Revista de istorie și teorie literară”, anul XXXIII, nr. 3, iulie–septembrie 1985, p. 150). În soluționarea acutelor controverse privind publicistica eminesciană (dar și caragialeană), credem că a sosit timpul să intervină și lingvistica matematică care s-a ocupat deja de versurile poezului și de dramaturgia lui Caragiale, prin cartea lui Solomon Marcus, *Poetica matematică*, E.A.R.S.R., București, 1970, și prin studiile semnate de Flora Șuteu și V. G. Velculescu (*Tipuri de antică în „Luca-fărul”, sugerate de o analiză numerică la calculator*, „Caietele Mihai Eminescu”, I, Ed. Eminescu, 1972, p. 150–163) și de Solomon Marcus (*Cercetări matematice recente asupra unor poezii ale lui Eminescu în Op. cit.*, vol. II). Se cunoaște că această știință nouă, de granită, s-a pronunțat decisiv în problema paternității *Cîndrii României*: Russo și nu Bălcescu (Ileana Nenișcu, Aurelia Stan și Ion Stan, *Contribuții statistice la studiul paternității „Cîndrii României”*, „Cercetări de lingvistică”, 8, 1963, 2; Ioan Stan, *Stilul scriitorilor și matematica*, „Gazeta matematică”, seria A, vol. LXIX, nr. 1–2, ianuarie – februarie 1964, p. 30–3; Ileana Nenișcu, A. Stan, I. I. Stan, *Noi contribuții statistice la studiul paternității „Cîndrii României”*, „Cercetări de lingvistică”, 9, 1964, 2, 311–315). În mod similar, trebuie întreprisă cercetarea articolelor apocrife bănuite a-l avea drept autor pe Eminescu (curios lucru: toate articolele ce ridică probleme nu au fost semnate și la aș rapoarte toate nu s-au păstrat ma scris-le autografe întrucât în stabilirea autorului acestora au intervenit de-a lungul vremii interese subiective – uneori politice – dar și analogii diletante, făcute „după ureche”, luînd ca bază nu ați ideile și stîlul, ci o expresie generică sau chiar un singur cuvînt înșos într-o poezie și, respectiv, într-un articol dintr-o gazetă la care colaborau de fapt mai mulți redactori (posibili autori ai editorialelor nesemnate).

³⁴ Aceasta este sensul expresiei, așa cum îl reține Șerban Cioculescu (*Amintiri și reflecții*, în „Dimbovița – supliment”, Tirgoviște, nr. 1, decembrie 1968, p. 2): „Îmi închipui că orice finut are profilul său spiritual și m-ar mira foarte mult ca Tirgoviștea și Dimbovița să nu-l aibă pe al lor!... Dacă pînă astăzi nimeni nu a încercat să descrieze specificul spiritualității acestui finut, este rostul generației dumnezeavoastră de a lămurii această problemă!... Trebuie să distringeți legendara expresie «gură de Tirgoviște», care amintește că în capitala dumnezeavoastră și a noastră a funcționat mai acum o sută de ani o școală elementară de avocați, care a dat avocați caragialieni renumiți. Faptul însă că un alt finu al orașului Tirgoviște și anume Ion Al. Brătescu-Voinește, navelistul care aspiră spre o altă lume a dreptății, nu a rezistat în vechea magistratură și

avuscatură, este un semn că elita dumneavoastră spirituală reușise să spargă țiparele formelor goale". (cu observația că cercetările din ultima vreme confirmă existența unei atări școli, fiind vorba numai de atestate eliberate de baroul local).

³⁰ *Amintiri despre Caragiale*, p. 15.

³¹ I. L. Caraiale, *Opere, tomul V*, 1938, p. 292. Comentariu favorabil al expresiei la Șerban Cioculescu, *130 de ani de la nașterea lui Ion Luca Caragiale. Patriotismul marelui scriitor*, „Scnteia” 12266 din 30 ianuarie 1982, p. 4.

³² I. L. Caragiale, *Opere, tomul V*, 1938, p. 355; idem, *Opere*, 2, 1960, p. 348–349; idem, *Opere, 3. Nuvèle, povestiri, amintiri, versuri, parodii, varia*, E.P.L., București, p. 214.

³³ Idem, *Scrisori și acte*, 1963, p. 55–59; idem, *Opere*, 4, 1965, p. 155.

³⁴ Idem, *Opere, tomul I. Nuvèle și schițe*, ed. îngrijită de Paul Zarifopol, Ed. Cultura Națională, București, 1930, p. 193–194.

³⁵ Șerban Cioculescu, *Caragialiana*, Ed. Eminescu, București, 1974, p. 112.

³⁶ I. L. Caragiale, *Opere, tomul I*, 1930, p. 219–224.

³⁷ Idem, *Opere, tomul II*, 1931, p. 4; Șerban Cioculescu, *Caragialiana*, 1974, p. 113.

³⁸ V. A. Urechia în vol. „Amintiri despre Caragiale”, p. 221–223.

³⁹ Șt. O. Iosif, A. Toma, V.A. Urechia în vol. Amintiri despre Caragiale, p. 104, 198–202, 229–231.

⁴⁰ Paul Bujor, *Amintiri despre Al. Vlahuță și I. L. Caragiale*, Ed. Cartea Românească, București, 1938, p. 81.

⁴¹ Muzeul județean Dimbovița, colecția Scriitori țirgovișteni, inv. nr. 125/16690.

⁴² I. L. Caragiale, *Opere*, 3, 1962, p. 678.

⁴³ F. Aderca, *art. cit.*, p. 2.

⁴⁴ Al. Vlahuță, *Casuri de singurătate*, p. 46–50, apud Al. Bojin, *Alexandru Vlahuță. Studiu bibliografic*, E.S.I.P. București, 1959, p. 81–82. Sînt de reținut și antologii comune din opera celor trei scriitori (Ion Al. Brătescu-Voinești, A. Vlahuță, I. L. Caragiale, *O mie*, Ed. Universala Alcalay, București, 1918 – cu încă trei ediții; idem, *Das Violencell und ande e Nouellen*, Ed. Universala Alcalay, București, 1918), precum și amintirile lui Brătescu-Voinești, despre Caragiale, în vol. *Din pragul apusului*, Ed. Cartea Românească, București, 1935.

RÉSUMÉ

Les auteurs proposent une étude exhaustive des relations du grand écrivain roumain Ion Luca Caragiale avec la ville de Țirgoviște et le département de la Dimbovița.

En ce qui concerne l'origine de l'écrivain, sont présentés d'abord les principaux résultats des recherches qui ont mis en évidence les vestiges de sa maison, natale, trouvés dans la ville qui porte son nom, dans le département de la Dimbovița. A ceux-ci s'ajoutent quelques détails muséistiques et historiques, y compris des données inédites sur les accès du prosateur à Țirgoviște dans la période 1867–1909; les auteurs mettent aussi en discussion, avec de nouveaux arguments, le problème de l'inspiration du chef-d'œuvre de Caragiale „Une lettre perdue”

Dans la deuxième partie de l'article, qui traite l'évocation de la ville de Țirgoviște et de neuf autres localités du département de la Dimbovița dans l'œuvre de l'écrivain, les auteurs établissent différents rapports – avec des informations peu communes dans l'histoire de la littérature – qui mènent à l'hypothèse de la localisation de l'action de certaines de ses nouvelles dans le département de Dimbovița.

La dernière partie est consacrée aux multiples relations du grand dramaturge avec l'écrivain Ion Al. Brătescu-Voinești, de Țirgoviște, des relations auxquelles on fait référence aussi dans les autres parties de l'étude.